

DOI: 10.33310/2518-7813-2020-68-1-43-46

УДК 378.011.3 – 051:780.616.432]:004.023.

Чень ВЕНЬФЕН

аспірантка кафедри педагогіки мистецтва та фортепіанного виконавства
факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського
Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова,
м.Київ, Україна
e-mail: 272969079@qq.com
ORCID: 0000-0001-8358-8599

ОСНОВНІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ФОРМУВАННЯ ФОРТЕПІАННОЇ НАДІЙНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТІВ МИСТЕЦТВ ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ У КОНТЕКСТІ ЕВРИСТИЧНОГО ПІДХОДУ

У статті розглянуто проблему формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів з позицій евристичного підходу. Зазначено про актуальність сучасних досліджень у галузі музичної педагогіки, які методологічно спираються на засади евристичного підходу. Встановлено, що евристичний контекст формування фортепіанної надійності студентів є запорукою компетентного провадження майбутнім вчителем мистецтва подальшої фахової діяльності, а також забезпечує креативний характер виконання студентами задач фортепіанного навчання. На основі аналізу науково-теоретичних джерел визначено зміст евристичного підходу, наведено основні закономірності навчання у контексті цього підходу. Сформульовано авторське визначення феномену фортепіанної надійності в якості набутої в процесі фортепіанного навчання інтегральної якості студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів. Встановлено зміст поняття «продуктивність фортепіанного навчання» з позицій синтезу його матеріалізованих проявів із удосконаленням персональних якостей і формуванням особистісних характеристик студентів, що розвивались і набувалися під час музичної діяльності у контексті евристичного підходу. Сформульовано основні закономірності формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів з позицій евристичного підходу.

Ключові слова: фортепіанна надійність, студенти факультетів мистецтв педагогічних університетів, евристичний підхід, продуктивність фортепіанного навчання, закономірності формування фортепіанної надійності.

Сьогоднішній етап розбудови й реформування мистецької освіти в Україні відзначається як інтенсивними пошуками нових шляхів у теорії й практиці музичного навчання, так і спрямованістю на максимальне поширення досвіду ефективної музично-педагогічної діяльності, на впровадження креативних педагогічних ідей, концепцій, методів у практику музичної педагогіки та виконавства. У той же час, соціальний запит суспільств розвинених країн світу щодо формування інтелектуально-творчої, яскравої особистості педагога-музиканта, фахівця, здатного не тільки викладати, але й збагачувати, рухати національну культуру в глобалізованому культурно-мистецькому просторі, постійно зростає.

У цьому контексті постійно зростає також актуальність сучасних досліджень у галузі педагогіки мистецтва загалом і музичної педагогіки зокрема, які методологічно спираються на засади евристичного підходу, зокрема, на «...організацію процесу продуктивного творчого мислення», на «... спеціальні методи розв'язування задач (евристичні методи), які ... протиставляються звичайним методам», на «...організацію пошуко-

вої, творчої діяльності на основі теорії поелементного засвоєння знань і способів діяльності» тощо [1, 147-148]. Зокрема, евристичний контекст формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів як запоруки якісного, компетентного провадження майбутнім вчителем мистецтва фахової діяльності під час розучування із класом пісень, особистісної демонстрації вчителем музичних творів для слухання та ін., з одного боку, скорочує час на вирішення цієї проблеми, а з іншого боку, забезпечує креативний характер та самостійність виконання студентами задач фортепіанного навчання.

Наукова проблема формування виконавської надійності майбутніх музикантів-інструменталістів була предметом досліджень багатьох вчених, практикуючих педагогів і виконавців, серед яких Л. Баренбойм, Л. Гінзбург, А. Готсдінер, Г. Коган, Л. Котова, Л. Маккіннон, Г. Нейгауз, Л. Оборін, Д. Юник, Т. Юник, Ю. Цагареллі та ін. Питання щодо застосування евристичного підходу, евристичних принципів, форм і методів у процесі мистецького навчання була досліджена такими науковцями, методистами у галузі теорії та

методики фахової підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, як І. Глазунова, О. Єременко, А. Козир, І. Парфентьева, О. Ролінська, І. Топчиева та ін. У той же час, проблематика формування саме фортепіанної надійності майбутніх педагогів-музикантів у контексті евристичного підходу не була достатньо висвітлена в сучасних наукових дослідженнях у царині теорії та методики музичного навчання.

З огляду на вищезазначене, *метою* статті доцільно визначити теоретичне обґрунтування й конкретизацію основних закономірностей формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів у контексті евристичного підходу.

Зміст евристичного підходу передбачає орієнтацію учасників навчального процесу на «... досягнення невідомого їм попередньо результату», бо «...метою евристичного навчання є не передача ... досвіду минулого, а створення ними особистісного досвіду і продукції» [3, 261].

Евристичний підхід спирається на такі взаємопов'язані й взаємозалежні позиції, як:

- постановка евристичної проблеми;
- обов'язкове проектування плану й етапів її розв'язання;
- формулювання гіпотези;
- синтезування різних напрямків евристичного пошуку;
- стимулювання самостійного віднайдення рішень, висновків і правил з метою підвищення продуктивності творчого мислення;
- актуалізація досвіду евристичної діяльності;
- рефлексивне оцінювання результатів евристичного пошуку [1, 148].

О. Хуторський як один із розробників евристичної дидактики, евристичного підходу до навчального процесу теоретично обґрунтував і сформулював основні закономірності навчання у контексті цього підходу, серед яких:

- продуктивність навчального процесу зростає, якщо його учасники усвідомлено визначають ціль, вибирають технологічні елементи та осмислюють необхідність створення особистісного компонента змісту освіти;
- евристичне засвоєння фундаментальних освітніх об'єктів гарантовано призводить до побудови особистісної системи знань у тій чи іншій галузі;
- первинність набуття особистістю власного продукту навчання сприяє первинності мотивації навчання і його продуктивності;
- зміни зовнішніх освітніх продуктів особистості є відображенням її внутрішніх інтелектуально-творчих змін, зокрема, креативних, когнітивних та організаційних якостей [3].

З метою наукової конкретизації принципів формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів доцільно, на нашу думку, здійснити проектування окреслених вище закономірностей на процес інструментальної підготовки майбутніх педагогів-музикантів, під час якої відбувається формування досліджуваного феномену.

Попередній аналіз науково-теоретичних досліджень (М. Азавашвілі, І. Андроніков, В. Антонюк, Л. Баренбойм, Л. Гінзбург, А. Готсдінер, Н. Гребенюк, Г. Коган, Л. Котова, Л. Маккіннон, Г. Нейгауз, Л. Оборін, Д. Юник, Т. Юник, Ю. Цагареллі та ін.) дозволив нам визначити феномен фортепіанної надійності в якості набутої в процесі фортепіанного навчання інтегральної якості студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів, яка забезпечує в емоційно-стресових умовах прилюдної фортепіанної гри повноцінне й ефективне виконання завдань, поставлених під час попередньої фортепіанної підготовки з метою результативного розкриття художньо-образного змісту музичного твору.

Проектуючи подані вище закономірності, встановлені О.Хуторським, на процес фортепіанного навчання, під час якого здійснюється формування фортепіанної надійності студентів, у першу чергу, необхідно встановити, що саме ми розуміємо під продуктивністю означеного навчального процесу. Продуктивність, на нашу думку, виявляється як у матеріалізованих досягненнях студента – кількості й якості опрацьованого навчально-педагогічного репертуару, результативності концертних виступів, набутті музично-педагогічного тезаурусу тощо, так і в особистісному сенсі, тобто у розвитку його особистісних якостей і характеристик, таких як надійність фортепіанного виконання, креативність музичного мислення, музично-педагогічна компетентність тощо.

Таким чином, розгляд продуктивності процесу фортепіанного навчання доцільно здійснювати з позицій синтезу матеріалізованих проявів із удосконаленням персональних якостей і формуванням особистісних характеристик, які розвивались і набувались під час музичної діяльності у контексті евристичного підходу.

Розглядаючи процес формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів у відповідності до першої закономірності навчання у контексті евристичного підходу, доцільно зазначити, що продуктивність фортепіанного навчання підвищується, якщо майбутні вчителі музичного мистецтва не просто чітко встановлюють мету щодо набуття фортепіанної надійності, а осмислюють необхідність її сформованості особисто для себе і

узгоджують цю мету із викладачем. Лише у діалогічній взаємодії студента і викладача можуть бути ефективно підібраний відповідний методичний інструментарій, за допомоги якого формування фортепіанної надійності набуває для студента особистісного смислу.

Проектуючи другу закономірність, встановлену О.Хуторським, на процес фортепіанного навчання, під час якого здійснюється формування фортепіанної надійності студентів, слід зауважити, що евристичне засвоєння правил, принципів та засобів надійного виконання музичних творів в емоціогенних умовах оприлюднення результатів фортепіанного навчання, уможливує побудову особистісної системи знань у цій галузі, а також забезпечує позитивний досвід фортепіанного виконавства.

Розглядаючи процес формування фортепіанної надійності студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів у відповідності до третьої закономірності навчання у контексті евристичного підходу, доцільно зазначити, що первинність набуття майбутнім педагогом-музикантом здатності до повноцінного, яскравого виконання на сцені фортепіанних творів, що можна вважати якісним власним продуктом фахового навчання, сприяє первинності мотивації означеного навчання, а також підвищенню його продуктивності.

Проектуючи четверту закономірність, встановлену О.Хуторським, на процес фахового навчання студентів, слід зауважити, що поступове покращення надійності їх фортепіанного виконавства, емоційної стабільності сценічної поведінки, артистизму, зміцнення процесів саморегуляції тощо засвідчує позитивні внутрішні інтелектуально-творчі перетворення особистості майбутнього педагога-музиканта, зокрема, розвиток креативності у галузі інтерпретаційної діяльності, підвищення психологічної витривалості, здатності тривалий час концентрувати увагу як на тактичних, так і на стратегічних напрямках драматургічного розвитку музичного твору тощо.

З огляду на вищезазначене, розгляд фортепіанної надійності у контексті евристичного підходу дозволяє стверджувати, що конкретизовані закономірності уможливають наступне: успішне впровадження евристичних методів, засобів і прийомів у процес фахового навчання майбутніх педагогів-музикантів; визначення оптимальних форм творчої взаємодії студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів із професорсько-викладацьким складом під час роботи над фортепіанними творами; активізацію позитивних особистісних інтелектуально-творчих перетворень студентства.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний енциклопедичний словник. Видання друге доповнене й виправлене. Рівне: «Волинські береги», 2011. 519 с.
2. Падалка Г. М. Пріоритетні напрямки розвитку сучасної мистецької освіти. – Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць. Київ: НПУ, 2004. Вип. 1 (6). С.15-20.
3. Ростовський О. Я. Проблема методологічної переорієнтації професійної підготовки майбутніх учителів музики у контексті реформування сучасної загальноосвітньої школи // Наукові записки: психолого-педагогічні науки. №2. Ніжин: НДПУ імені М.Гоголя, 2003. 239 с.
4. Хуторской А. В. Дидактическая эвристика: теория и технология креативного обучения. Учебник для вузов. М.: Изд-во Моск. Гос. ун-та, 2003. 416 с.
5. Хуторской А. В. Современная дидактика. Учебник для вузов. Серия «Учебник нового века». Санкт-Петербург, Москва, Харьков, Минск: Издательский дом «Питер», 2001. 287 с.

References

1. Honcharenko S.U. Ukrainskyi pedahohichnyi entsyklopedychnyi slovnyk. Vydannia druhe dopovnene y vypravlene / Semen Ustymovych Honcharenko. – Rivne: «Volynski oberehy», 2011. 519 s.
2. Padalka H. M. Priorytetni napryamky rozvytku suchasnoyi mystets'koyi osvity. Naukovyy chasopys Natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Seriya 14. Teoriya i metodyka mystets'koyi osvity: Zbirnyk naukovykh prats: Kyiv: NPU, 2004.Vyp.1(6). S. 15-20.
3. Rostovs'kyu O. YA. Problema metodolohichnoyi pereoriyentatsiyi profesiynoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv muzyky u konteksti reformuvannya suchasnoyi zahal'noosvitn'oyi shkoly // Naukovi zapysky: psykhologo-pedahohichni nauky. № 2. Nizhyn: NDU imeni M. Hoholya. 2003. 239s.
4. Khutorskoi A.V. Dydaktycheskaia zvrystyka: teoriya y tekhnolohiya kreatyvnoho obucheniya. Uchebnyk dlia vuzov / A.V. Khutorskoi. – M.: Yzd-vo Mosk. Hos. un-ta, 2003. – 416 s.
5. Khutorskoi A.V. Sovremennaia dydaktyka. Uchebnyk dlia vuzov. Seriya «Uchebnyk novoho veka» / A.V. Khutorskoi. – Sankt-Peterburh, Moskva, Kharkov, Mynsk: Yzdatelskyi dom «Pyter», 2001. – 287 s.

Чень Веньфен. Основные закономерности фортепианной надежности студентов факультетов искусств педагогических университетов в контексте эвристического подхода

В статье рассмотрена проблема формирования фортепианной надежности студентов факультетов искусств педагогических университетов с позиций эвристического подхода. Отмечена актуальность современных исследований в области музыкальной педагогики, которые методологически опира-

ются на основы эвристического подхода. Установлено, что эвристический контекст формирования фортепианной надежности студентов является основанием для компетентного проведения будущим учителем искусства дальнейшей профессиональной работы, а также обеспечивает креативный характер выполнения студентами задач фортепианного обучения. На основе анализа научно-теоретических источников определено содержание эвристического подхода, приведены основные закономерности обучения в контексте этого подхода. Сформулировано авторское определение феномена фортепианной надежности в качестве приобретенного в процессе фортепианного обучения интегрального качества студентов факультетов искусств педагогических университетов. Установлено содержание понятия «продуктивность фортепианного обучения» с позиций синтеза его материализованных проявлений с совершенствованием персональных качеств и формированием личностных характеристик студентов, которые развивались и приобретались во время музыкальной деятельности в контексте эвристического подхода. Сформулированы основные закономерности формирования фортепианной надежности студентов факультетов искусств педагогических университетов с позиций эвристического подхода.

Ключевые слова: фортепианная надежность, студенты факультетов искусств педагогических университетов, эвристический подход, продуктивность фортепианного обучения, закономерности формирования фортепианной надежности.

Chen Wenfeng. The main regularities of the piano reliability of students of art faculties of pedagogical universities in the context of a heuristic approach

The article considers the problem of the formation of the piano reliability of students of art faculties of pedagogical universities from the perspective of a heuristic approach. The relevance of modern research in the field of musical pedagogy, which are methodologically based on the foundations of a heuristic approach, is noted. It was established that the heuristic context of the formation of students' piano reliability is the basis for the future teacher to competently carry out further professional work, and also provides the creative nature of students performing piano learning tasks. Based on the analysis of scientific and theoretical sources, the content of the heuristic approach is determined, the main patterns of learning in the context of this approach are given. The author's definition of the phenomenon of piano reliability as an integral quality acquired in the process of piano training of students of art faculties of pedagogical universities is formulated. The content of the concept "productivity of piano learning" is established from the standpoint of the synthesis of its materialized manifestations with the improvement of personal qualities and the formation of personal characteristics of students who developed and acquired during musical activity in the context of a heuristic approach. Consideration of the performance of the process of piano learning is advisable to carry out from the standpoint of the synthesis of materialized manifestations with the improvement of personal qualities and the formation of personal characteristics that were developed and acquired during musical activities in the context of the heuristic approach. The basic laws of the formation of the piano reliability of students of art faculties of pedagogical universities from the position of a heuristic approach are formulated. Consideration of piano reliability in the context of a heuristic approach allows to state that the specified regularities allow the following: successful introduction of heuristic methods, means and techniques in the professional training of future music teachers; determining the optimal forms of creative interaction of students of the faculties of arts of pedagogical universities with the teaching staff while working on piano works; activation of positive personal intellectual and creative transformations of students.

Keywords: piano reliability, students of art faculties of pedagogical universities, heuristic approach, productivity of piano training, patterns of formation of piano reliability.